

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 484/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen YK:n rotusyrjintäkomitean päätöksestä Suomen saamelaiskäräjälaista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jenni Pitkon ym. /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 484/2022 vp:

Mitä hallitus tekee vastatakseen YK:n rotusyrjinnän vastaisen komitean huomautuksiin saamelaisten oikeuksien loukkauksista ja

miten hallitus pyrkii parantamaan saamelaisten perustuslailla turvattua itsemääräämisoikeutta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

YK:n rotusyrjinnän poistamista käsittelevä komitea on kesäkuussa 2022, kuten YK:n ihmisoikeuskomitea jo vuonna 2019, katsonut Suomen loukanneen kansainvälisiä ihmisoikeuksia liittyen saamelaiskäräjien vaaleihin ja alkuperäiskansaoikeuksiin sisältyvään itsemääräämisoikeuteen.

YK:n rotusyrjinnän poistamista käsittelevä komitea toteaa ratkaisussaan Suomen loukanneen yleissopimuksen 5 artiklan c kohtaa valittajien poliittisista oikeuksista, erityisesti oikeuksista osallistua vaaleihin - äänestää ja olla ehdokkaana vaaleissa - yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden perusteella, osallistua hallitukseen sekä julkisten asioiden hoitoon kaikilla tasoilla sekä päästä yhtäläisesti osalliseksi julkisista palveluksista. Komitea suosittelee, että Suomi tarjoaa valittajille tehokkaan oikeussuojakeinin käynnistämällä kiireellisesti aidon neuvottelun saamelaiskäräjistä annetun lain 3 §:n tarkistamiseksi sen varmistamiseksi, että saamelaiskäräjien vaaleissa äänioikeutta koskevat kriteerit määritellään kunnioittaen saamelaisten oikeutta antaa vapaa ja tietoon perustuva ennakkosuostumus heidän omaan jäsenyyteensä ja poliittiseen osallistumiseensa liittyvissä asioissa muiden taattujen oikeuksien nauttimiseksi ja täysimääräiseksi toteuttamiseksi yleissopimuksen 5 artiklan c ja e kohdan mukaisesti.

Hallitus on ohjelmansa mukaisesti jatkanut työtä saamelaiskäräjälain uudistamiseksi. Oikeusministeriön kansliapäällikkö Pekka Timosen johtamassa toimikunnassa on ollut saamelaiskäräjien ja hallituspuolueiden edustajat. Toimikunnan työn lähtökohtana olivat perusoikeudet ja muut perustuslain sisältämät velvoitteet, Suomea sitovat kansainväliset ihmisoikeussopimukset, YK:n al-

kuperäiskansaoikeuksien julistus sekä muu oikeuden ja kansainvälisen oikeuden kehitys ja viimeaikaiset ratkaisut. Viimeaikaisilla ratkaisuilla tarkoitetaan YK:n ihmisoikeuskomitean vuonna 2019 antamia ratkaisuja, joissa todetaan Suomen loukanneen kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (KP-sopimuksen) 25 artiklaa (mm. vaalioikeudet) luettuna erikseen tai yhdessä 27 artiklan (vähemmistöjen oikeudet) kanssa. Komitea painotti ratkaisuissaan saamelaisten itsemääräämisoikeutta asemansa ja yhteisönsä jäsenyyden osalta. Komitea katsoo, että Suomen tulee muun muassa arvioida uudelleen saamelaiskäräjistä annetun lain 3 §.

Saamelaiskäräjälain muutosta valmistellut toimikunta antoi mietintönsä 11.5.2021. Valmisteltu esitysluonnos vahvistaisi monella tapaa alkuperäiskansa saamelaisten itsemääräämisoikeutta ja korjaisi tilannetta todettujen ihmisoikeusloukkausten osalta. Mietinnön pohjalta on tehty jatkovalmistelua saamelaiskäräjälain uudistamiseksi.

Saamelaiskäräjälain uudistus on ollut vireillä jo kahden edellisen hallituskauden aikana, ja lain on nähty olevan monilta osin uudistuksen tarpeessa.

Helsingissä 14.10.2022

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson